

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ПРОБЛЕМ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Проведено бібліометричне та бібліографічне дослідження, критичний аналіз та систематизацію наукових робіт, надрукованих в наукових вісниках та збірниках наукових праць за напрямками проблем формування, використання, відтворення, оцінки та відображення в бухгалтерському обліку людського капіталу

Постановка проблеми. На межі ХХ-ХХІ ст.ст. світова наукова думка сформувала принципово новий погляд на цивілізаційний прогрес. Нова парадигма розвитку на перший план висуває не нагромадження матеріальних благ, а розвиток людського потенціалу. Основними передумовами прогресу і змістом соціальної політики кожної держави виступають потреби та розвиток людини.

Перспективи світової економіки в ХХІ ст. визначаються характером переходу країн до нового етапу розвитку продуктивних сил: від індустріальної стадії, де домінувало велике механізоване машинне виробництво, до постіндустріальної, де переважає сфера послуг, наука, освіта та ін. Виробництво матеріальних благ, безумовно, збереже свою значимість, але його економічна ефективність буде визначатися, в першу чергу, використанням висококваліфікованих кадрів, нових знань, технологій і методів управління.

Найважливішим елементом інноваційного процесу, цінним ресурсом постіндустріального суспільства, набагато ціннішим, ніж природне або накопичене багатство та головним чинником ефективності й конкурентоспроможності національної економіки виступає людський капітал.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню аспектів формування, розвитку та реалізації людського капіталу знайшли відображення у дослідженнях російських вчених: І.М. Албегової [11], Г. Аширова [21], А.І. Добриніна [7, 8], С.А. Дятлова [7, 8], В.Л. Іноземцев [9], Р.Г. Ємцов [11], Р.І. Капелюшникова [10, 11], С.М. Клімова [12], М.М. Крітського [16], Т.Г. Леонова [11], П. Найт [11], Л. Несторова [21], Р. Нуреева [22], А.М. Олійника [23], О.Д. Циренової [8] та ін.

В Україні усвідомлення значення концепції людського розвитку і доцільності використання його індикаторів для оцінки ефективності суспільного прогресу загалом почало формуватися в 1992-1993-х рр. Вагомий внесок в розробку теорії людського капіталу та відображення в системі бухгалтерського обліку зробили вітчизняні науковці: Д.П. Богиня [1], О.В. Головка [2], Н.М. Головой [3, 4], О.А. Грішнова [1, 5], І.О. Джаїн [6], А.А. Колосюк [13, 18], Н.М. Королюк [14, 15], С.Ф. Ленегчук [17], П.Н. Майданевич [18], Д.В. Маляр [19], Л.І. Михайлова [11], Р.С. Чорний [15], О.В. Шкурупій та ін.

Метою написання статті є проведення бібліографічного та бібліометричного дослідження, критичний аналіз, систематизацію та аналіз актуальності проблематики публікацій, надрукованих в наукових вісниках та збірниках наукових праць за напрямками проблем формування, використання, відтворення, оцінки та відображення в бухгалтерському обліку людського капіталу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Пропонуємо дослідити розкриття людського капіталу в літературних джерелах, використовуючи нестандартний підхід, а саме шляхом суцільного дослідження публікацій, присвячених проблематиці формування, використання та відтворення людського капіталу у найбільш відомих фахових виданнях, здійснення критичного аналізу змісту таких статей, їх групування за відповідними критеріями.

Вважаємо, що публікації у відомих періодичних фахових виданнях є одним із основних джерел, на підставі якого можна з певною мірою об'єктивності судити про розвиток науки, найбільш актуальні проблеми та шляхи їх вирішення, знайти оригінальні підходи та авторські методики, при цьому у безпосередньому зв'язку з особливостями зовнішнього середовища у межах відповідних суспільних формацій. На підставі ретроспективного аналізу змісту статей, їх групування за відповідними критеріями маємо можливість не тільки дослідити історію, але й спрогнозувати її подальший розвиток, пом'якшити критичні моменти, усунути можливі негативні прояви тощо. Завжди доречно переосмислити надбання вітчизняної наукової школи з урахуванням традицій та національного менталітету і вже на підставі цього продукувати і оцінювати нові ідеї.

Проведемо суцільне дослідження публікацій за напрямом “людський капітал”, критичний аналіз змісту таких статей, їх групування за роками, за змістом статей, в розрізі авторів, за країнами. Для уникнення граматично-орфографічних помилок при перекладі прізвищ та ініціалів дослідників такі дані наведені у таблицях мовою оригіналу.

Перші науково-практичні публікації щодо проблем формування, використання та відтворення людського капіталу з'являються в 1998 році. Ці роботи були присвячені факторам розвитку людського капіталу. Наступним роком, в якому видаються статті по людському капіталу є 2003 рік. У цих роботах розглядалися такі питання як регіональні проблеми використання й розвитку людського капіталу, інвестиції в людський капітал як економічна основа сталого розвитку села та дослідженню поняття “людський капітал” у системі соціально-економічних категорій. Значна кількість публікацій, присвячених проблематиці формування, використання та відтворення людського капіталу була видана починаючи з 2004 року (табл. 1).

Таблиця 1. Систематизація публікацій за напрямом “людський капітал” в наукових вісниках та збірниках наукових праць (за роками)

Рік	Кількість публікацій	Питання щодо людського капіталу
1	2	3
2004	8	1. Вдосконалення структури людського капіталу підприємства як визначальний фактор утворення синергетичного ефекту 2. Відносини з міжнародними фінансовими організаціями в аспекті формування людського капіталу в Україні 3. Інвестиції в людський капітал як чинник розвитку виробництва 4. Інноваційні підходи до управління людськими ресурсами в сфері інформаційних технологій 5. Людський капітал та інвестиційне регулювання його мобільності в конкурентних умовах 6. Людський капітал: нагромадження і структура 7. Людський капітал: теоретико-методологічний аналіз категорії 8. Міжнародне функціонування суспільного людського капіталу

Продовження табл. 1

1	2	3
2005	10	<ol style="list-style-type: none"> 1. "Людський капітал" в процесі взаємодії ринку праці і ринку освітніх послуг 2. До питання про відтворення людського капіталу 3. Забезпечення розширеного відтворення людського капіталу в інноваційній сфері праці 4. Значення людського фактору в механізмі управління аграрних формувань перехідної економіки Криму 5. Інвестиції в людський капітал і їх відображення в обліку 6. Інвестування освітньої складової людського капіталу в умовах пост індустріального суспільства 7. Порівняльний аналіз світового і вітчизняного досвіду інституціонального забезпечення формування людського капіталу 8. Рівень освіти та формування попиту і пропозиції людських ресурсів на селі 9. Управління людськими ресурсами промислового підприємства: прогресивні підходи та історична ретроспектива 10. Управління людськими ресурсами сучасної організації
2006	5	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бухгалтерський облік людського капіталу: теоретичний аспект 2. Значення людського фактора в механізмі розвитку аграрного виробництва Криму 3. Історичні аспекти бухгалтерського обліку людського капіталу 4. Людський капітал як фактор сталого економічного розвитку регіону 5. Сучасний стан людського капіталу Брестської області
2007	7	<ol style="list-style-type: none"> 1. Деякі теоретичні аспекти формування людського капіталу 2. Заробітна плата як джерело розвитку людського капіталу та її зв'язок із політикою винагород персоналу 3. Зростання ролі людського фактору в розвитку аграрного виробництва Криму 4. Кадровий аудит як фактор підтримки стратегічних рішень у сфері управління людським капіталом 5. Робота з кадровим резервом як форма накопичення людського капіталу організації 6. Теорія людського капіталу в мирі соціальної політекономії 7. Трудовий потенціал в системі оцінки людського капіталу України
2008	7	<ol style="list-style-type: none"> 1. Державне регулювання зайнятості в комплексі управління людським капіталом України 2. Еволюція теоретико-методологічних поглядів у вивченні сутності людського капіталу 3. Інноваційний розвиток людського капіталу в соціально-економічному середовищі 4. Людський і соціальний капітал як результат і потреба розвитку сучасної економічної системи 5. Напрями удосконалення державного регулювання відтворення людського капіталу України 6. Особливості відображення інформації про людський капітал в обліковій системі підприємства 7. Ринковий механізм формування та розвитку людського капіталу України

За період з 1998 по 2008 роки опубліковано 44 статті в наукових вісниках та збірниках наукових праць. Результат систематизації статей за змістовим наповненням, опублікованих протягом 1998-2008 рр. свідчить, що тематика публікацій різноманітна (табл. 2).

Таблиця 2. Систематизація публікацій за напрямом “людський капітал” в наукових вісниках та збірниках наукових праць (за змістом)

Критерій систематизації	Кількість публікацій	ПІБ авторів
Формування, розвиток та відтворення людського капіталу	18	Ажана М.А., Билевич А.В., Гнібіденко О.І., Головінова В.Г., Головінов М.Л., Климко С.Г., Колосюк А.А., Лучик С.Д., Маляр Д.В., Мельничук Д.П., Резніченко О.О., Резніченко Д.С., Решетов В.О., Скрипник Н.Д., Ушенко Н.В., Шапкін В.А., Швець В., Шило К.М., Шиман-ська К.В., Шинкарук Л.В., Шульга Ж.О.
Управління людськими ресурсами, людським капіталом	8	Андрющенко І.Е., Богуславський О.В., Довгань Л.Є., Калина А.В., Мельничук Т.А., Мельничук Д.П., Сімченко Н.О., Шапкін В.А.
Інвестиції в людський капітал	4	Бородіна О.М., Комарова О.А., Семикіна М., Танасієнко Н.П.
Бухгалтерський облік людського капіталу	3	Колосюк А.А., Королюк Н.М., Майданевич П.Н.
Еволюція поглядів на людський капітал	3	Михайлова Л., Чорний Р.С., Шкуру пій О.В.
Теорії людського капіталу	2	Мельничук Д.П.
Моделювання людського капіталу	1	Маляр Д.В.
Оцінка людського капіталу	1	Мельничук Д.П.
Філософський аспект людського капіталу	1	Маляр Н.Г., Карімова М.І., Маляр Д.В.

Найбільш актуальними протягом періоду, який досліджується, виявилися питання щодо формування, розвитку та відтворення людського капіталу (18 публікацій); управління людськими ресурсами, людським капіталом (8 публікацій); інвестицій в людський капітал (4 публікації); еволюції поглядів на людський капітал та його відображення в системі бухгалтерського обліку (по 3 статті, присвячених зазначеним проблематикам); по 1-2 статей присвячені оцінці та моделюванню людського капіталу, його філософської інтерпретації.

Групування публікацій в розрізі авторів наведено в таблиці 3.

Таблиця 3. Систематизація публікацій за напрямом “людський капітал” в наукових вісниках та збірниках наукових праць (в розрізі авторів)

ПІБ авторів	Кількість публікацій	Питання щодо людського капіталу
1	2	3
Мельничук Д.П.	9	Теорія людського капіталу, його формування, розвиток та оцінка, управління людськими ресурсами
Шапкін В.А.	4	Управління людськими ресурсами Економічна роль людського капіталу
Колосюк А.А.	3	Теоретичні аспекти формування людського капіталу Відображення інформації про людський капітал в бухгалтерському обліку Дослідження розвитку людського капіталу
Маляр Д.В.	3	Моделювання людського капіталу Формування людського капіталу Філософський аспект людського капіталу
Резніченко О.О.	3	Відтворення людського капіталу Оцінка впливу людського капіталу на розвиток підприємництва Відтворення людського капіталу
Головой Н.В.	2	Бухгалтерський облік людського капіталу

Продовження табл. 3

1	2	3
Климко С.Г.	2	Формування людського капіталу: світовий та вітчизняний досвід
Короб А.Л.	2	Розвиток людського капіталу Республіки Білорусь Облік і створення інтелектуального продукту в контексті людського капіталу
Королюк Н.А.	2	Бухгалтерський облік людського капіталу: теоретичний та історичний аспекти
Легенчук С.Ф.	2	Інтелектуальний та людський капітал, як об'єкт дослідження в аудиті Історичний аспект бухгалтерського обліку людського капіталу
Майданевич П.Н.	2	Відображення інформації про людський капітал в бухгалтерському обліку
Мельничук Т.А.	2	Управління людськими ресурсами
Насипайко Д.С.	2	Оцінка впливу людського капіталу на розвиток підприємництва Відтворення людського капіталу
Чорний Р.С.	2	Історичний погляд на сутність людського капіталу Людський капітал у системі соціально-економічних категорій
Ажажа М.А.	1	Людський капітал як фактор сталого економічного розвитку регіону
Андрющенко І.Е.	1	“Человеческий капитал” в процессе взаимодействия рынка труда и рынка образовательных услуг
Анпилогова І.В.	1	Розвиток структурного людського капіталу компанії
Билевич А.В.	1	Стан людського капіталу Брестської області
Богуш Л.Г.	1	“Людський капітал” як провідний фактор конкурентоспроможності національної економіки в глобалізованому світі
Бородіна О.М.	1	Інвестиції в людський капітал
Бучацький А.І.	1	Характеристика економічної категорії “людський капітал”
Гнібіденко О.І.	1	Використання й розвиток людського капіталу
Головінова В.Г., Головінов М.Л.	1	Людський капітал і фактори його розвитку
Головко О.В.	1	Бухгалтерська інтерпретація людського капіталу
Гордієнко В.В., Гордієнко Г.М.	1	Людський капітал і ментальність
Добія М.	1	Інтелектуальний та людський капітал, як об'єкт дослідження в аудиті
Довгань Л.Є., Сімченко Н.О., Богуславський О.В.	1	Управління людськими ресурсами в сфері інформаційних технологій
Кавецький В.В.	1	Інвестиції в людський капітал та його формування
Калина А.В.	1	Управління людськими ресурсами
Карімова М.І.	1	Філософський аспект людського капіталу
Комарова О.А.	1	Інвестиції в людський капітал
Корнеев І.В.	1	Проблеми і перспективи розвитку людського капіталу Республіки Білорусь
Кристиневиц С.А.	1	Роль людського капіталу в економіці
Лучик С.Д.	1	Характеристика попиту і пропозиції людських ресурсів
Маляр Н.Г.	1	Філософський аспект людського капіталу
Михайлова Л.І.	1	Людський капітал у системі соціально-економічних категорій

Продовження табл. 3

1	2	3
Нежурина І.	1	Роль освіти в підвищенні ефективності сільського людського капіталу
Петренко В.П., Васильченко Г.В.	1	Інвестиції в людський капітал
Познякевич В.Н.	1	Розвиток людського капіталу Республіки Білорусь
Решетов В. О., Резніченко Д.С.	1	Відтворення людського капіталу
Риковська О.	1	Формування людського капіталу
Русаков А.В.	1	Методологічні проблеми оцінки людського капіталу
Салінеску Т.В., Антіпов О.М.	1	Відтворення людського капіталу в Україні
Семикіна М.	1	Інвестиції в людський капітал
Скрипнік Н.Д.	1	Відтворення людського капіталу
Слижевский Ю.П.	1	Інвестиції в людський капітал
Соботович Т.К.	1	Теоретико-історичні передумови обліку людського капіталу
Танасієнко Н.П.	1	Інвестиції в людський капітал
Ушенко Н.В.	1	Відтворення людського капіталу
Швець В.	1	Формування людського капіталу
Шило К.М.	1	Інноваційний розвиток людського капіталу
Шиманська К.В.	1	Розвиток людського капіталу та його зв'язок із заробітною платою
Шинкарук Л.В.	1	Накопичення і структура людського капіталу
Шкурупій О.В.	1	Аналіз категорії "людський капітал"
Шульга Ж.О.	1	Характеристика людського та соціального капіталу сучасної економіки
Яхницькая Н.А.	1	Підприємницькі здібності в концепції людського капіталу

За даними таблиці 3 найбільша кількість робіт належить Д.П. Мельничуку (9 статей протягом 1998-2008 рр.), основна увага якого зосереджена на дослідженні теорії людського капіталу, його формування, розвитку та оцінки, управління людськими ресурсами; В.А. Шапкіну (4 статті протягом 1998-2008 рр.), який розкриває питання щодо управління людськими ресурсами та економічної ролі людського капіталу. По три статті протягом 1998-2008 рр. присвятили такі автори, як А.А. Колосюк (теоретичні аспекти формування та розвитку людського капіталу та відображення інформації про людський капітал в бухгалтерському обліку), Д.В. Маляр (формування та моделювання людського капіталу), О.О. Резніченко (відтворення та оцінка впливу людського капіталу на розвиток підприємництва). По дві статті протягом 1998-2008 рр. присвятили такі автори, як Н.В. Головой, С.Г. Климко, А.Л. Короб, Н.А. Королюк, С.Ф. Легенчук, П.Н. Майданевич, Т.А. Мельничук, Д.С. Насипаймо, Р.С. Чорний.

На сторінках наукових вісників та збірників наукових праць за досліджуваний період були розкриті питання, щодо відображення людського капіталу в бухгалтерському обліку, авторами яких є О.В. Голово, Н.В. Головой, А.А. Колосюк, А.Л. Короб, Н.А. Королюк, С.Ф. Легенчук, П.Н. Майданевич, Т.К. Соботович.

На сторінках наукових вісників та збірників наукових праць за 1998-2008 рр. з'являються публікації щодо формування, використання та відтворення людського капіталу в інших країнах, зокрема в Республіці Білорусь (табл. 4).

Таблиця 4. Систематизація публікацій за напрямом “людський капітал” в наукових вісниках та збірниках наукових праць (за країнами)

ПІБ авторів	Кількість публікацій	Питання щодо людського капіталу
Биллевич А.В.	1	Современное состояние человеческого капитала Брестской области
Корнеевец И.В.	1	Человеческий капитал в Республике Беларусь: проблемы и перспективы развития
Короб А.Л.	2	Перспективы развития учета человеческого капитала в Республике Беларусь Учет и создание интеллектуального продукта в контексте человеческого капитала
Кристиневич С.А.	1	Роль человеческого капитала в инновационном развитии экономики
Познякевич В.Н.	1	Перспективы развития учета человеческого капитала в Республике Беларусь
Русаков А.В.	1	Методологические проблемы оценки человеческого капитала
Слижевский Ю.П.	1	Эффективность инвестиций в человеческий капитал в сфере подготовки кадров
Яхницкая Н.А.	1	Предпринимательские способности в концепции человеческого капитала

Як видно з таблиці 4 протягом 1998-2008 рр. найбільша кількість статей, присвячених сучасному стану, проблемам і перспективам розвитку, методологічним проблемам оцінки та бухгалтерського обліку людського капіталу, ефективності інвестицій в людський капітал в Республіці Білорусь.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Завершуючи дослідження щодо розкриття людського капіталу на підставі суцільного дослідження публікаційної активності у відомих фахових виданнях, ретроспективи колективної аналітичної думки дійшли таких висновків:

1. Протягом 1998-2008 рр. на сторінках наукових вісників та збірниках наукових праць опубліковано 44 статті, безпосередньо присвячені проблематиці формування, використання, відтворення, оцінки та бухгалтерського обліку людського капіталу.

2. Систематизація статей, опублікованих у наукових вісниках та збірниках наукових праць, проведена за такими критеріями: роки (період публікацій), змістовне наповнення (проблематика), автори, країни. За результатами групування найбільш кількість публікацій відноситься на 2004 р. (8 статей) та 2005 р. (10 статей).

3. Результати розподілу статей за змістовним наповненням свідчить, що тематика публікацій надзвичайно різноманітна. Найбільш актуальними (18 статей) виявилися питання щодо формування, розвитку та відтворення людського капіталу; управління людськими ресурсами, людським капіталом (8 статей). Протягом досліджуваного періоду мали місце публікації, присвячені інвестиціям в людський капітал, еволюції поглядів на людський капітал та бухгалтерського обліку людського капіталу. Окреме місце посідають публікації з питань оцінки та моделювання людського капіталу.

4. Враховуючи, що публікація статі у наукових вісниках та збірниках наукових праць засвідчує про визнання автора, його досліджень у наукових колах, можемо відмітити, що значна кількість публікацій, присвячена проблематиці формування,

використання, відтворення людського капіталу належить Д.В. Маляру, Д.П. Мельничуку, О.О. Резніченко, В.А. Шапкіну; бухгалтерського обліку людського капіталу – Н.В. Головой, А.А. Колосюк, А.Л. Короб, Н.А. Королюк, С.Ф. Легенчуку, П.Н. Майданевич.

Оцінюючи публікаційну активність, виокремили нові об'єкти та напрями наукового пошуку, що стане основою подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Богиня Д.П., Грішнова О.А.* Основи економіки праці: Навчальний посібник. – К.: Знання-Прес, 2000.– 313 с.

2. *Головко О.В.* Бухгалтерська інтерпретація людського капіталу // Збірник тез та текстів виступів на П'ятій всеукраїнській науковій конференції, присвяченій видатним вченим в галузі бухгалтерського обліку І.В. Малишеву, П.П. Німчинову. Частина 1. Житомирський державний технологічний університет. – 2007. – С. 21-24.

3. *Головой Н.* Людський капітал в обліково-аналітичній системі підприємства // Міжнародна науково-практична конференція “Концепція розвитку бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту в умовах міжнародної інтеграції”. Тези доповідей. Частина 1, Київський національний торговельно-економічний університет, 20-22 квітня 2005 р. – Київ, 2005. – С. 96-99.

4. *Головой Н.М.* Про деякі аспекти відображення в обліку людського капіталу підприємства // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 35-річчю кафедри бухгалтерського обліку і аудиту. Ч.1. – Полтава, Полтавський Університет споживчої кооперації України, 16-17 травня 2006. – 228 с. – С. 17-26

5. *Грішнова О.А.* Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. – К: Знання, 2001.– 254 с.

6. *Джаин И.О.* Оценка трудового потенциала: Монографія. – Сумы: ИТД “Университетская книга”, 2002. – 250 с.

7. *Добрынин А.И., Дятлов С.А.* Человеческий капитал в транзитивной экономике: формирование, оценка, эффективность использования. СПб.: Наука, 1999.

8. *Добрынин А.И., Дятлов С.А., Цыренова Е.Д.* Человеческий капитал в транзитивной экономике: формирование, оценка, эффективность использования. СПб.: Наука. 1999.

9. *Иноземцев В.Л.* Теория постиндустриального общества как методологическая парадигма российского обществоведения // Вопросы философии. – 1997. – № 10. – С. 34.

10. *Капелюшников Р.И.* Концепция человеческого капитала. Критика современной буржуазной политической экономии. – М.: Наука. 1977.

11. *Капелюшников Р.И., Албегова И.М., Леонова Т.Г., Емцов Р.Г., Найт П.* Человеческий капитал России – проблемы реабилитации // Общество и экономика. – 1993. – № 9-10. – С.3-14.

12. *Климов С.М.* Формирование, использование и стратегическое управление интеллектуальными ресурсами общества в условиях рыночной трансформации российской экономики / Автореф. дис... д-ра экон. наук / С.-Петербургский государственный университет экономики и финансов, – С.-Пб., 2001. – 34 с.

13. Колосюк А.А. Некоторые теоретические аспекты формирования человеческого капитала // Проблемы теории и методологии бухгалтерского учета, контроля и анализа. Международный сборник научных трудов. Выпуск 2(8). – 2007. – С. 91-97.

14. Королюк Н.М. Бухгалтерський облік людського капіталу: теоретичний аспект // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2006. – № 2 (36). – С. 46-53.

15. Королюк Н.М. Історичні аспекти бухгалтерського обліку людського капіталу // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2006. – № 4 (38). – С. 104-112.

16. Критский М.М. Человеческий капитал. Л.: Изд. Ленингр. Ун-та. 1991

17. Легенчук С.Ф. Бухгалтерский учет человеческого капитала: исторический аспект // Материалы V юбилейной международной научной конференции “Концепции развития бухгалтерской профессии: теория и практика”, 18-19 мая 2006, Житомирский государственный технологический университет. – Житомир, 2006. – С. 51-59.

18. Майданевич П.Н., Колосюк А.А. Особенности отражения информации о человеческом капитале в учетной системе предприятия // Міжнародний збірник наукових праць. – 2008. – № 10. – С. 192-197.

19. Маляр Д.В. Моделирование человеческого капитала: системно-синергетический подход // Технічний прогрес та ефективність виробництва: Вісник Національного університету “Харківський політехнічний інститут”. Збірка наукових праць. Випуск 24. – Харків: НТУ “ХПІ”, 2001. – 216 с. – С. 56-59.

20. Михайлова Л.І. Людський капітал: формування та розвиток в сільських регіонах: Монографія. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 388 с.

21. Нестеров Л., Аширова Г. Национальное богатство и человеческий капитал // Вопросы экономики. – 2003. – № 2. – С. 49-56.

22. Нуреев Р. Теория развития, новые модели экономического роста // Вопросы экономики. – 2000. – № 9. – С. 144-151.

23. Олейник А. Институциональная экономика: Учебно-методическое пособие. Тема 12 // Вопросы экономики. – 1999. – № 12. – С. 125-131.

24. Чорний Р.С. Людський капітал у системі соціально-економічних категорій // Створення інтелектуальної системи обліку для економіки України / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Створення інтелектуальної системи обліку для економіки України”, 21-22 листопада 2007 р. – Тернопіль: Економічна думка, 2007. – 526 с. – С. 424-427.

25. Шкурупій О.В. Людський капітал: теоретико-методологічний аналіз категорії // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 197: В 5 т. Том III. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. – 256 с. – С. 748-757.